

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda a ve věcech politických stran a politických hnutí složeném z předsedy senátu Tomáše Langáška, soudkyně Michaely Bejčkové a soudců Josefa Baxy (soudce zpravodaj), Radana Malíka, Petra Mikeše, Pavla Molka a Ivo Pospíšila v právní věci navrhovatele: J. Š., a účastníků řízení: 1) **Státní volební komise**, sídlem nám. Hrdinů 1634/4, Praha 4, 2) **MUDr. Romana Bělohlávková**, 3) **Eva Decroix, MBA**, 4) **MUDr. Vít Kaňkovský**, 5) **Radek Koten**, 6) **Ing. Josef Kott**, 7) **Ing. Martin Kukla**, 8) **Mgr. Martina Lisová**, 9) **Ing. Monika Oborná**, 10) **Ing. Drahoš Ryba**, 11) **Ing. Lukáš Vlček**, o „*návrhu na vydání rozhodnutí o neplatnosti voleb, neplatnosti hlasování a neplatnosti volby kandidátů do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky*“,

t a k t o :

- I. Návrh na neplatnost volby kandidátů **se z a m í t á .**
- II. Ve zbývajících částech **se návrh o d m í t á .**
- III. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Volební stížnost

[1] Návrhem došlým Nejvyššímu správnímu soudu dne 21. října 2021 se navrhovatel domáhá vyslovení neplatnosti volby všech kandidátů zvolených ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konaných ve dnech 8. a 9. října 2021. Uvádí, že je občanem ČR a žije v *Jihomoravském kraji*.

[2] Navrhovatel namítá, že podle § 31 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů (dále jen „volební zákon“), mohou do Poslanecké sněmovny kandidovat jen politické strany a politická hnutí, nikoli nezávislí kandidáti. To považuje za diskriminaci. Nárok na získání mandátů mají podle § 49 odst. 2 volebního zákona jen ty politické strany a hnutí, které ve volbách získaly nejméně 5 % hlasů (u koalic je to 8 % a 11 % hlasů v závislosti na počtu subjektů v koalici). S ohledem na tuto úpravu každoročně propadnou statisíce hlasů, což navrhovatel také považuje za diskriminaci malých stran a hnutí. V důsledku toho byla zvolena Poslanecká sněmovna, která neodráží vůli voličů. Volební systém je v rozporu

s čl. 18 odst. 1 Ústavy ČR, protože neodpovídá zásadě poměrného zastoupení. Zvýhodněny jsou strany s větší voličskou základnou. Současně má za to, že příspěvek na úhradu volebních nákladů, který tíží každou kandidující politickou stranu nebo hnutí, omezuje přístup občanů k voleným funkcím za rovných podmínek. Financování politických stran a hnutí ze státního rozpočtu je nelegitimní a nedemokratické. Voliči totiž platí ze svých daní i ty strany a hnutí, které nevolili a proti kterým mají výhrady.

[3] Některé politické strany obdrží za čtyřleté volební období ze státního rozpočtu tolik prostředků, že je tím zcela znehodnocena volná politická soutěž. Současně politické strany skrytě sponzorují fyzické a právnické osoby, jejichž totožnost je utajena. Může se jednat o nezdaněné peníze. K tomu navrhovatel odkazuje na rozhovory s Davidem Rathem.

[4] Podle navrhovatele média neposkytují malým stranám a hnutím dostatečný prostor. Veřejnoprávní média mají informovat o politice objektivně a dávat prostor všem stranám a hnutím. Česká televize a Český rozhlas však dávají prostor pouze několika velkým stranám. Řada předvolebních průzkumů vysílaných médii neodpovídala skutečnosti, neboť malým stranám předpovídaly málo hlasů, čímž odradily potenciální voliče. Volný blok byl mediálně bojkotován, a proto se nedostal do Poslanecké sněmovny. Jedná se o úmyslnou a nezákonnou manipulaci voleb. K té došlo i tím, že sociální síť Facebook smazala před volbami profil Lubomíra Volného.

[5] Dále navrhovatel uvádí, že okrskové volební komise se nemohou vzdálit od volebních urn. Ve Slavkově u Brna a ve Vyškově však urny od 8. 10. 2021 22:00 hod. do 9. 10. 2021 8:00 hod. nebyly pod dozorem členů komise. Z toho dovozuje manipulaci s hlasy v noci z 8. na 9. 10. 2021. Konečně závěrem navrhovatel namítá konkrétní podvody a manipulace, které mohly ovlivnit celkový výsledek voleb. V Hradci Králové nebyly distribuovány volební lístky a ve volebních místnostech komise rozdávaly neúplné sady volebních lístků. Ve Slaném byli upláćeni voliči částkou 1 000 Kč, aby volili ANO. Ve více případech výsledky za jednotlivé volební okrsky neodpovídají tomu, jak voliči hlasovali. Někteří voliči dali hlas Volnému bloku nebo preferenční hlas některému z kandidátů, ale podle zveřejněných výsledků nedostal Volný blok nebo konkrétní kandidát v daném okrsku ani jeden hlas. Navrhovatel ví, že jednotlivá porušení volebního zákona nejsou důvodem pro zrušení voleb, pokud nemohla ovlivnit výsledek zásadním způsobem. Jím uvedená porušení jsou však dohromady natolik závažná, že dokazují, že volby byly ovlivněny způsobem, který mohl hrubě ovlivnit jejich výsledek. Navrhovatel také nesouhlasí se sčítáním hlasů elektronicky. V Německu je takový způsob pro nedostatek veřejné kontroly od roku 2009 zakázán.

[6] Nejvyšší správní soud nezasílal návrh k vyjádření účastníkům řízení, neboť tak již učinil v řízení sp. zn. Vol 105/2021, v němž navrhovatel uplatnil totožnou argumentaci. Státní volební komise v této odkazované věci k návrhu uvedla, že se Ústavní soud ústavností 5% volební klauzule a poměrností volebního systému již opakovaně zabýval a zabýval se i prezentací stran ve veřejnoprávních médiích. Souladem příspěvku na volební náklady s ústavním pořádkem se zabýval Nejvyšší správní soud. Z návrhu není zřejmé, jakou příčinnou souvislost lze spatřovat mezi způsobem financování stran a hnutí

pokračování

a zvolením kandidátů. To platí i pro námitky týkající se médií a sociálních sítí. Státní volební komisi nejsou známy případy drobných manipulací při sčítání hlasů.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Podle § 87 odst. 1 volebního zákona platí, že *podáním návrhu na neplatnost volby kandidáta se může domáhat ochrany u soudu podle zvláštního právního předpisu každý občan zapsaný do stálého seznamu ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen, a každá politická strana, politické hnutí nebo koalice, jejíž kandidátní listina ve volebním kraji byla pro volby do Poslanecké sněmovny zaregistrována, (dále jen "navrhovatel")*. Návrh je třeba podat nejpozději 10 dnů po vyhlášení výsledků voleb Státní volební komisí.

[8] Soud se nejprve zabýval tím, zda jsou splněny podmínky pro věcné projednání návrhu. Návrh byl podán včas. Z návrhu je seznatelné, v čem navrhovatel spatřuje porušení volebního zákona. Navrhovatel se jím domáhá vyslovení neplatnosti volby všech kandidátů zvolených ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu konaných ve dnech 8. a 9. října 2021. Ačkoliv navrhovatel uvádí, že žije v Jihomoravském kraji, soud z úřední činnosti zjistil, že navrhovatel má přihlášený trvalý pobyt v Jihlavě, tj. v kraji Vysočina, a je tedy zapsán ve stálém seznamu voličů ve volebním okrsku náležejícím do tohoto volebního kraje.

[9] Podle platné právní úpravy může občan navrhnout vyslovení neplatnosti volby jen těch kandidátů, kteří byli ve volbách do Poslanecké sněmovny zvoleni ve volebním kraji, v němž se nachází okrsek, ve kterém je navrhovatel zapsán ve stálém seznamu voličů – jinými slovy, v němž má občan přihlášen trvalý pobyt (§ 87 odst. 1 volebního zákona). Nejvyšší správní soud se ve své judikatuře touto právní úpravou setrvale řídí a návrhy na vyslovení neplatnosti volby kandidáta v jiném volebním kraji, než ve kterém je navrhovatel zapsán do stálého seznamu voličů v některém z volebních okrsků, odmítá pro chybějící aktivní legitimaci navrhovatele (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. června 2006 č. j. Vol 5/2006-46, č. 944/2006 Sb. NSS).

[10] Podat návrh na neplatnost volby všech kandidátů ve volbách do Poslanecké sněmovny (fakticky návrh na neplatnost celých voleb do Poslanecké sněmovny) může podat pouze politická strana, hnutí nebo koalice, jejíž kandidátní listina byla zaregistrována ve všech volebních krajích, jestliže podá návrh na vyslovení neplatnosti volby kandidátů v každém volebním kraji. Navrhovatel však podal volební stížnost jako *občan zapsaný do stálého seznamu ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen* (§ 87 odst. 1 volebního zákona), a platí tak pro něj výše uvedené omezení.

[11] Nejvyšší správní soud proto návrh na vyslovení neplatnosti všech kandidátů zvolených ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konaných ve dnech 8. a 9. října 2021 odmítl v části, která se netýká poslanců a poslankyň zvolených v kraji Vysočina, neboť navrhovatel se zde domáhá něčeho, co zákonná úprava vůbec neumožňuje, a jde tedy o návrh nepřipustný [§ 46 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.)]. Návrh na vyslovení neplatnosti volby kandidátů v kraji Vysočina ovšem přípustný je, neboť navrhovatel má v tomto kraji přihlášený trvalý pobyt (je tedy zapsán ve stálém seznamu voličů ve volebním okrsku náležejícím do tohoto

volebního kraje). Nejvyšší správní soud proto tento návrh věcně posoudil. Dospěl však k závěru, že není důvodný.

[12] Z obsahu návrhu je zřejmé, že důvody, pro které navrhovatel navrhuje vyslovení neplatnosti volby kandidátů, se netýkají průběhu voleb ve volebním kraji Vysočina, nýbrž se dotýkají voleb jako takových, a to v celostátním měřítku. Zbylé námitky pak míří sice na konkrétní tvrzené volební nepravosti, jež se však odehrály na území celé republiky. Soud se proto dále zabýval tím, zda se v případě návrhu na vyslovení neplatnosti volby konkrétních kandidátů, tj. návrhu, který volební zákon připouští (§ 87 odst. 1 volebního zákona), může zabývat důvody, které se vztahují k volbám jako celku.

[13] Nejvyšší správní soud se výkladem § 87 odst. 1 volebního zákona zabýval již v usnesení ze dne 26. 6. 2006, č. j. Vol 5/2006-46, č. 944/2006 Sb. NSS. Ze závěrů z něj vyplývajících proto soud vycházel i v nyní projednávané věci, neboť neshledal důvod, aby se od nich odchýlil.

[14] Podle § 87 odst. 1 volebního zákona je možné podat v případě voleb do Poslanecké sněmovny (na rozdíl od senátních nebo prezidentských voleb) výhradně návrh na neplatnost volby kandidáta (či více kandidátů), nikoliv celých voleb (shodně tomu je u voleb do Evropského parlamentu). Může tak být napadena volba jediného kandidáta např. z důvodu jeho individuálního excesu ve volebním procesu (např. o sobě uváděl nepravdivé informace) anebo proto, že v jeho případě došlo k pochybením při sčítání a vyhodnocování odevzdaných hlasů (např. nebyly zohledněny preferenční hlasy, došlo k matematické chybě při sčítání apod.). Lze si nicméně představit i případy, kdy bude namítáno porušení volebního zákona v takové intenzitě a rozsahu, že to mohlo ovlivnit volbu vícero (nebo dokonce všech) kandidátů.

[15] Volební zákon přiznává právo aktivní legitimace k podání návrhu na neplatnost volby kandidáta každému občanovi zapsanému do stálého seznamu „*ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen*“, a každé politické straně nebo koalici, jejíž kandidátní listina „*ve volebním kraji byla pro volby do Poslanecké sněmovny zaregistrována*“. Občan proto může návrh podat jen ve vztahu ke kandidátům, zvoleným ve volebním kraji tam, kde mohl vykonat svoje aktivní volební právo. Naopak politická strana je aktivně legitimována k podání návrhu vůči všem kandidátům, zvoleným v krajích, kde také kandidovala, což může v konečném důsledku znamenat zpochybnění i všech zvolených kandidátů v celé republice. U jednotlivého občana vystupuje do popředí ochrana jeho aktivního volebního práva. Z povahy věci je tak nezbytné, aby argumentace těchto návrhů směřovala proti konkrétním protizákonnostem souvisejícím s uplatněním tohoto práva, přičemž ke zpochybnění výsledku volby může dojít právě z tohoto důvodu jen tam, kde je občan zapsán ve stálém seznamu, anebo kde reálně toto právo uplatnil.

[16] V nyní projednávané věci je přípustný návrh, v němž se navrhovatel domáhá neplatnosti volby kandidátů zvolených v kraji Vysočina, ve kterém je zapsán do stálého seznamu voličů a kde byl rovněž oprávněn vykonat své aktivní volební právo. Takový návrh učinit může. Jak však již soud uvedl v bodě [12] tohoto usnesení, důvody návrhu se týkají voleb jako celku.

pokračování

[17] Obdobnou situací se již zabýval Nejvyšší správní soud ve výše zmíněném č. j. Vol 5/2006-46. Zdůraznil, že v takovém případě vzniká nepoměr mezi procesním prostředkem občana (§ 87 odst. 1 volebního zákona), pakliže se podstata tvrzených důvodů neplatnosti volby daných kandidátů dotýká voleb na celostátní úrovni, a mezi možnými limity pro rozhodování soudu o tomto prostředku. S možností vypsání nových voleb do Poslanecké sněmovny pouze v jednom volebním kraji (resp. v několika krajích) v důsledku rozhodnutí soudu o neplatnosti volby všech zde zvolených poslanců (včetně případných náhradníků) totiž právní řád nepočítá a zavedení této možnosti by znamenalo mj. zásadní redefinici celého volebního systému. Takového rozhodnutí soudu proto za stávající zákonné úpravy pojmově nepřipadá v úvahu. Důvodnost návrhu lze proto zvažovat pouze ve vztahu ke konkrétním kandidátům.

[18] Jestliže však občan požaduje rozhodnout o neplatnosti volby konkrétních kandidátů z důvodů týkajících se voleb jako celku (např. nekorektní volební kampaně na celostátní úrovni), pak by v případě vyhovění návrhu nebyla uspokojivým řešením výměna daných kandidátů za osoby jiné, kandidující za stejnou politickou stranu, neboť důvod neplatnosti jejich volby by se vztahoval i na tyto náhradníky. Návrh na neplatnost volby kandidáta podaný občanem podle § 87 odst. 1 volebního zákona proto může být soudem shledán důvodným pouze tehdy, pokud soud zjistí porušení volebního zákona, které hrubě ovlivnilo výsledek jeho volby, a zároveň se jedná o porušení řešitelné buď v rámci krajské kandidátní listiny jedné politické strany (tzn. např. jeden z kandidátů protizákonným způsobem poškodil jiné kandidáty na téže kandidátní listině natolik zásadním způsobem, že je namíste prohlásit jeho volbu za neplatnou a na jeho místo nastupuje v pořadí první nezvolený náhradník) anebo i napříč stranami, to však pouze tehdy, pokud se bude jednat o zásadní protizákonnost zjištěnou při hlasování a zjišťování volebních výsledků (např. byly chybně vyhodnoceny či sečteny hlasovací lístky, přičemž při jejich správném posouzení by mandát připadl odlišné straně).

[19] V případě občanem namítaných důvodů týkajících se voleb jako celku soud zásadně nemá prostor pro případné vyhovění návrhu, jelikož nedisponuje procesním nástrojem pro řešení této situace. Pouze v případě návrhu politické strany, hnutí nebo koalice, které kandidovaly ve všech volebních krajích, by soud mohl v konečném důsledku zpochybnit volbu i všech zvolených kandidátů v celé republice, a proto se může zabývat i důvody majícími celostátní charakter.

[20] Navrhovatel je v nyní projednávané věci k podání návrhu aktivně legitimován jako občan. Jako důvod nezákonnosti volby kandidátů namítá nemožnost nezávislých kandidátů kandidovat ve volbách do Poslanecké sněmovny, propadnutí hlasů v důsledku volební klauzule, neexistenci poměrného zastoupení, omezení přístupu občanů k voleným funkcím za rovných podmínek způsobené příspěvkem na úhradu volebních nákladů, nedemokratičnost způsobu financování politických stran a hnutí, neobjektivnost médií a manipulaci voleb médii. Namítá tedy jako důvod nezákonnosti volby těchto kandidátů skutečnosti, které se vztahují k volbám na celostátní úrovni, nikoliv pouze k volebnímu kraji, v jehož volebním okrsku je navrhovatel zapsán ve stálém seznamu voličů. Tyto skutečnosti však s ohledem na vymezení soudního přezkumu voleb v § 87 odst. 1 volebního zákona důvodem k vyslovení neplatnosti volby kandidátů být nemohou. I pokud by totiž byly shledány důvodnými, nemohly by být napraveny výrokem soudu

o neplatnosti volby konkrétních kandidátů v kraji Vysočina, nýbrž by se nutně musely promítnout do posuzování vlivu těchto nezákonností na celostátní výsledek voleb. Vzhledem k tomu je zcela nadbytečné, aby se těmito jednotlivými tvrzenými nezákonnostmi soud zabýval, neboť i v případě shledání jejich opodstatněnosti by to nemohlo nic změnit na zamítavém výroku usnesení.

[21] Pokud jde o namítané vady volebního procesu (viz rekapitulaci v bodě [3] tohoto usnesení), pak navrhovatel netvrdí souhrn jednotlivých incidentů ve volebním kraji, ve kterém je zapsán ve stálém seznamu voličů, nýbrž poukazuje na incidenty, jež se měly odehrát na území celé republiky, v nyní posuzované věci navíc výlučně jinde než v kraji Vysočina. I kdyby se však jednalo o ojedinělé incidenty, jež se staly ve volebním kraji, ve kterém je zapsán ve stálém seznamu voličů, navrhovatel nijak netvrdí, že by jakkoliv ovlivnily návrhem napadenou volbu konkrétních kandidátů. Naopak tvrdí, že ve svém souhrnu dokazují, že volby byly ovlivněny způsobem, který mohl hrubě ovlivnit jejich výsledek. V takovém případě však míří opět na neplatnost celých voleb bez vztahu k jím napadené volbě kandidátů. I tyto námitky, i pokud by byly shledány důvodnými, by proto nemohly být napraveny výrokem soudu o neplatnosti volby konkrétních kandidátů v kraji Vysočina.

III. Závěr a náklady řízení

[22] Nejvyšší správní soud dospěl z výše uvedených důvodů k závěru, že návrh na vyslovení neplatnosti volby kandidátů zvolených v kraji Vysočina ve volbách do Poslanecké sněmovny není důvodný, a proto jej zamítl.

[23] O nákladech řízení soud rozhodl podle § 93 odst. 4 s. ř. s., podle něhož ve věcech volebních žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. listopadu 2021

Tomáš Langášek
předseda senátu